

מבוא מזהר
שיחות הר"ן

שיחה יג

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

דבורים יקרים שיוצאים ע"י בלבולים

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמח)

שיחות הר"ן סימן יג

מוגה על פי דפוס ראשון שנת תקעה שהדפוס מוהרנ"ת בסוף ספורי מעשיות בשם ליקוטי מוהר"ן

יש אנשים כשרים שאין להם פרנסה ויש לחם דוחק ובלבולים גדולים מזה, והוא טובה לעולם.
ודע שיש דיבורים יקרים שיוצאים ע"י בלבולים דייקא. אך יש חילוקים בין הלבולים, וכמובא
במדרש שיש תרדמה של נבואה כ"ש (בראשית טו) ותרדמה נפלה על אברם, ויש תרדמה של
שמות וכו'. תרדמה הוא בלבול הדעת:

דבורים יקרים שיוצאים על ידי בלבולים

שיחות הר"ן אות יג

מקום זמן אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

הבלבולים שיש לאדם מחוסר פרנסה הם טובה לעולם, ודע שיש דבורים יקרים שיוצאים מהבלבולים האלה דייקא. אך יש בלבולים שהם בחי' נבואה, ויש בלבולים שהם שטות ממש.

שיחות

אין

לקוטי הלכות

אין

קושיות

א. יש אנשים כשרים שאין להם פרנסה – הלשון יש אנשים משמע שהם המעט וצ"ע האם הכוונה שלרוב הכשרים יש פרנסה ויש מעט כשרים שאין להם פרנסה, או שיש מעט כשרים בעולם ולהם אין פרנסה כיון שהם כשרים. עיין לעיל שיחה ד' עכ"ש בפתים הללו, קשה מאד מאד שיהיה מעות לאיש פשוט. עוד עי"ש שאמרו רבותינו ז"ל (שבת סג.): "אֶרֶץ יָמִים בְּיָמֵינוּ" וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל שם בַּגִּמ' 'אֶרֶץ יָמִים אֵיכָא וְיֵשׁ עֶשֶׂר וְכַבּוּד לֵיכָא וְאֵיכָא? וְאָמְרוּ: 'כָּל־שָׁפָן עֶשֶׂר וְכַבּוּד' וְאָמַר רַבִּי נַחֲמָן וְסָבָא שֶׁל רַבִּינוּ זְצ"ל: שְׁהוּא רַק כָּל־שָׁפָן, עַל כֵּן אֵין לָהֶם הַרְבֵּה אֲלָא מֵעַט כְּדִי חִיּוֹתָם בִּלְבָד.

ב. יש אנשים כשרים שאין להם פרנסה ויש להם דוחק ובלבולים גדולים מזה – צ"ע האם הכוונה שרוב הכשרים אע"פ שפרנסתם בדוחק אין להם בלבולים מזה, כי יש להם בטחון ושמחים בחלקם ושמחים לעסוק בתורה מתוך דוחק. ויש מעט שיש להם בלבולים מזה, ואעפ"כ גם מזה צומח טובה לעולם. או הכוונה שבדרך כלל גם לכשרים יש בלבולים מזה והיא טובה לעולם.

ג. צ"ע מה הטובה לעולם האם הבלבולים או הדבורים שיוצאים מהם. נראה פשוט שהבלבולים עצמם כיון שהם מוחזין דקטנות כל הטובה שבהם היא רק אם גורם לבוא למוחזין דגדלות, כגון בכלליות מה שאמרו אין אדם עומד על דברי תורה אא"כ נכשל בהם, ולענין שלנו נראה שהכוונה לתפילה, שהיא בשלימות יותר כפי בחי' הנבואה שבה כמבואר בתורה א תנינא אות ח"ו¹ על-ידי השפעת הנבואה, אף על פי שאין מי שיתנבא, רק שיש בחינת השפעת הנבואה בעולם, על-ידי נגאלת ונפדית התפלה.

ד. צ"ע האם הדבורים שיוצאים מהבלבולים הכוונה לבחי' נבואה או הכוונה שאחרי הבלבול זוכה לשוב הדעת בבחי' אין אדם עומד על דברי תורה עד שנכשל בהם. נראה שלפעמים הבלבול בעצמו מביא לדבורים מעומק הלב, ולפעמים הבלבולים הם מניעות שיש לאדם לפני שזוכה לתפילה בכוונה, כדי לנסותו, וכמבואר בספר המדות תשובה² שהקב"ה מנסה את האדם במניעות לבחון את נאמנותו שמא יקבל חפצו ויפנה עורף. ולפעמים כדי

¹ ח אב תשפ"ו

² תורה א' תנינא אות ח' – ועל-ידי השפעת הנבואה, אף על פי שאין מי שיתנבא, רק שיש בחינת השפעת הנבואה בעולם, על-ידי נגאלת ונפדית התפלה, כי התפלה היא גבוה מאד, ובני אדם מזולזין בה. וכשעומדים להתפלל, חפצים לפטר התפלה מעליהם, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ו): פָּרַם זֶלַת לִבִּי אֶדָם – אֵלוּ דְּבָרִים הַעוֹמְדִין בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּבְנֵי אָדָם מְזוֹלְזִין בָּהֶם וְכוּ'; ועל-ידי הנבואה נגאלת התפלה מן הגלות, בבחינת (בראשית כ"ז): כִּי נָבִיא הוּא וְיִתְפַּלֵּל בְּעֶדְךָ. שעל-ידי נבואה התפלה בשלמות, כי התפלה היא בחינת (ישעיהו נ"ו:ט): בּוֹרָא נִיב שְׁפָתֶיךָ, בְּחִינַת נְבוּאָה; וְכוּ' וְנִגְאֵל וְנִפְדֵּית הַתְּפִלָּה, אֵין נוֹפֵל כָּל הַדְּאִקְטִירִי, כִּי אֵין צְרִיכִין לְפִנּוּאוֹת, וְכוּ'...

³ ספר המדות ערך תשובה אות עו – המתחיל לעבד את ה', הקדוש ברוך הוא אומר לו: יודע אני, שחפץ ורצונך לעבד אותי, אבל מה הוא הבטוחות שמא תעזב אותי, אם כן איך אקרב אותך בשביל הרצון שרצית, ואיך אגלה לך תכף דברים נסתרים, אלא כן תעשה: בתחלה אהב אותי כן ותעשה מצוותי, אף על פי שאין אתה יודע השכל של המצוה, ועבד אותי פשוט. בלא חכמות, וכשתעבד אותי כמזה זמנים, אזי אאמין לך ואגלה לך טעם ושכל של כל דבר ודבר ואקרב אותך בכל מיני התקרבות, כי הזמן הרב שעבדת אותי מקדם הוא בטוחות, שלא תעזב אותי והן אמת.

להגביר את החשק בתורה סו אות ד' שהמניעות הם לפי הדבר הנחשק והן מגבירות את החשק כי לדבר נחשק גדול מאד לא ראוי אלא מי שיש לו חשק גדול אליו.

ה. צ"ע לאיזה נבואה הכוונה האם לנבואה של תינוק ושוטה ממש/י, או נבואה ממש שגורמת לאדם להדמות לשוטה כמו שאול שפרש רש"י (שמואל א-י"ח י): 'וַיִּתְנַבֵּא' 'וְאֶשְׁתִּי'. נראה פשוט שלא מדובר כאן על נבואה לידע עתידות אלא בחי' נבואה שעל ידה התפילה היא תפילת ה' שמשגר בפיו כנ"ל בתורה א תנינא אות ח' בבחי' בורא ניב שפתיים. וכלשון רבי חנינא בן דוסא/י אם שגורה תפילתי בפיו יודע אני שהיא מקובלת/י.

ו. וְדַע שֵׁשׁ דְּבוּרִים יִקְרִים שְׁיוּצָאִים עַל יְדֵי בְּלוּלִים דִּיקָא. – צ"ע האם הכוונה לכל בלול גם כגון ע"י שתית יין בבחי' נכנס יין יצא סוד, דהיינו בלול שמסיר מחיצות, או דווקא הבלולים שמחוסר פרנסה, וכיו"ב שהכאב גורם לדבור מעומק הלב יותר.

ז. צ"ע איזה בלולים הכוונה האם שקשה לו על הקב"ה מדוע אין לו פרנסה או בלולים כיצד להתפרנס. נראה שעל כן הקדים שמדבר על אנשים כשרים.

ח. המדרש שהביא רבנו מוקיש תרדמה של נבואה לתרדמה של שטות ומשמע מרבנו שהם בחי' זה לעומת זה וצ"ע איך אפשר לדמות זה לזה? ראה תורה סד תנינא שם רבנו אומר שהשגוען של העשירים הוא מנפילת העשירות של הנביאים, וזהו שפרש"י על הפסוק בשמואל א יח (י) וַתִּצְלַח רוּחַ אֱלֹהִים רָעָה אֶל שָׁאוּל וַיִּתְנַבֵּא – יתנבא – ואשת"י. נביא ושוטה מדברים דברי רמזים שאינם ניכרים:

ט. יש תרדמה של נבואה ויש תרדמה של שטות – משמע שהנבואה היא לעומת השטות, וצ"ע ראה ב"ב יב: מיום שחבר ביהמ"ק נתנה נבואה לשוטים. נמצא שדייקא השטות גורם להתגלות הנבואה. ונראה ששוטה הוא בחי' תרדמה, ובשוטה בעצמו בדרך כלל הוא תרדמה של שטות, ולפעמים דייקא בגלל שהוא שוטה בחי' תרדמה אפשר שיתגלה על ידו נבואה, כי השכל העצמי מונע את השפעת הנבואה.

ער כאן ההקדמה

שיחה יג

יֵשׁ אֲנָשִׁים בְּשָׂרִים שֶׁכָּל רִצּוֹנָם לַעֲשׂוֹת רִצּוֹנוֹ ית', שְׁאִין לָהֶם פְּרִנְסָה וְיֵשׁ לָהֶם דִּחָק דהיינו אפילו דברים הכרחיים מאד אין להם אפשרות לקנות, ובלבולים גדולים יש להם מְזָה, והוא טוֹבָה לְהַעֲוֹלָם. כיון שהם אנשים כשרים, הם מצפים רק לישועת ה', ומתפללים אליו בלב נשבר, ועל ידם נמשך שפע לעולם, גם כשלא מועיל לעצמם, מועיל לאחרים, כחז"ל/י כל העולם ניזון בשביל חנינא בן דוסא, וחנינא די לו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת. וביאר השל"ה הקדוש/י 'בשביל' רומז לשביל, והכוונה לצינור שדרכו עובר

^י **בבא בתרא דף יב:** – א"ר יוחנן מיום שחבר בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות לשוטים מאי היא כי הא דמר בר רב אשי דהוה קאי ברסתקא דמחוזא שמעיה להווא שוטה דקאמר ריש מתיבתא דמליך במתא מחסאי טביומי חתים, אמר מאן חתים טביומי ברבנן אנא, שמע מינה לדידי קיימא לי שעתא, קם אתא, אדאתא אימנו רבנן לאותביה לרב אחא מדפתי ברישא, כיון דשמעי דאתא שדור זוגא דרבנן לגביה לאימלוכי ביה (ליטול עצה ורשות להמליך את רב אחא), עכביה הדר שדור זוגא דרבנן אחרינא, עכביה גביה, עד דמלו בי עשרה, כיון דמלו בי עשרה, פתח הוא ותנא ודרש, (ונעשה ראש ישיבה) לפי שאין פותחין בכלה פחות מעשרה, קרי רב אחא אנפשיה כל המריעין לו לא במהרה מטיבין לו, וכל המטיבין לו לא במהרה מריעין לו (כלומר הואיל ונדחה השעה לא ימליכוני עוד). תנוקת מאי היא כי הא דבת רב חסדא הוה יתבה בכנפיה דאבוה, הווי יתבי קמיה רבא ורמי בר חמא, אמר לה מאן מינייהו בעית? אמרה ליה תרוייהו, אמר רבא ואנא בתרא.

^ה **ברכות דף לד:** אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי וזה מת אמרו לו מנין אתה יודע אמר להם אם שגורה תפילתי בפיו יודע אני שהוא מקובל ואם לא יודע אני שהוא מטורף:

^י **ראה תורה י' אות ד' – פי הקדוש ברוך הוא מתאנה לתפלתן של צדיקים (חולין ס:), ומשגר תפלה סדורה בפיו, כדי שיהנה מתפלתו. וזה: פי נביא הוא, לשון ניב שפתיים, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות לד:): בורא ניב שפתיים – אם שגורה תפלתו בפיו וכו'.**

^י **חולין דף פו.** ומי נפל ליה יאניבא בכיתניה (דרכי חייא) והאמר רבין בר אבא ואמרי לה אמר רבי אבין בר שבא משעלו בני הגולה פסקו הויקין והוועות והרוחות והרעמים ולא החמיץ ינם ולא לקה פשתנם, ונתנו חכמים עיניהם ברבי חייא ובניו. כי מהניא זכותיהו אעלמא, אדידהו לא. כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת:

^ה **עיין של"ה תורה אור** (פרשיות וישב מקץ ויגש סוף אות ז') (ובמהד' יד רמח"פ חפיה תשנו אות כו) ז"ל – ואילו לא הקדים מלוכת יוסף במצרים לא היה מעולם מלוכת יהודה, כי לא היו ישראל לעם חס ושלום. וכן לענין קדושת המקדש, הוקדם משכן שילה בחלק יוסף לבית עולמים, ואף שנחרב, מכל מקום פתח יוסף צנור הקדושה ואחר כך נשאר הקדושה בבית עולמים, כי יוסף הוא הצנור, כי הוא העמוד שהעולם עומד עליו, בסוד המדה שלו צדיק יסוד עולם, שכל מיני שפע הולכים דרך צנור זה למלכות הנקרא עולם. ואף על פי שנסתלק אחר כך המלכות והמקדש ממנו. והוא כענין (ברכות יז ב) כל העולם ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת.

כל השפע לעולם/ט. משמע דייקא כיון שהיה עני מאד, הואילה תפילתו בלב נשבר בחי' תפילה לעני כי יעטוף/י, לפרנס את כל העולם.

וְדַע שֵׁשׁ דְּבוּרִים יִקְרִים דְּבוּר אמת לפני ה' שְׁיוּצָאִים עַל יְדֵי בִלְבּוּלִים דִּיקָא. ראה תורה קיב/יא שלדבר דבור אמת לפני ה' באמת הוא קשה מאד והמשכיל המבין יש לו להתפלל כל ימיו שיזכה לזה. ואמר

והענין, כי רבי חנינא היה בדורו הצדיק הגדול עמוד אחד שהעולם עומד עליו. וזהו שאמרו 'בשביל' חנינא, ובשביל פירושו לשון שביל וצנור.

^ט ראה גם בעש"ט עה"ת פרשת תולדות אות ח' – ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ וגו'. ובמדרש (רבותי פס"ו סי' ב') לך בזכותך וכן הדבר תלוי, שמעתי ממורי זלה"ה פירוש הש"ס (ברכות ד"ז ע"ב) שיצאה בת קול כל העולם ניוון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת, דרצה לומר בשביל דהיינו שהוא עשה צינור ושביל להמשיך לכל העולם, וזהו שאמרו בשביל חנינא בני, ודפח"ח: (צפנת פענח לפ' תרומה דצ"ד ע"א).

שם אות ט' – הריב"ש ז"ל אמר פירוש הגמרא יצאה בת קול ואמרה כל העולם ניוון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת, דהצדיק הוא כמו שביל וצינור הממשיך נוזלים, כן הוא על ידי מעשיו הקדושים ממשיך השפעות טובות לעולם, וכמו שהצינור אינו נהנה במה שעובר עליו, כן הצדיק אין רצונו וחפצו כי אם להשפיע לכל באי העולם, וזהו הבת קול כל העולם ניוון בשביל, פירוש, בצינור שעושה חנינא בני, והוא כמו השביל, והצינור שאין חפץ בטובת עצמו, ומסתפק במועט ודי לו בקב חרובין וכו' ודפח"ח: (עבודת ישראל בליקוטים ד"ה ר' חנינא בני, ועיין לקמן פ' עקב אות ס"ה).

ועיין שם מקור מים חיים אות ה' ובתו"י פ' תשא דע"ד ע"ב, וז"ל, ר"ל דרך שביל וצינורות, שיש מעבר לשפע, בחנינא בני, להשפיע לכל העולם וכו' עכ"ל. ובפ' צו דפ"ה ע"ד וז"ל, שמעתי ממורי כל העולם ניוון בשביל חנינא בני שהוא פתח הצינור ושביל השפע לעולם ודפח"ח, וכמו שהוא בענין השפע מזונות, כך הוא לפתוח צינורות החכמה הוא על ידי הצדיק מומחה שבדור כו'. ובפ' קדושים דצ"ח ע"ג, וז"ל, כי משה רבינו עליו השלום פתח צינור היראה בעולם, ואהרן פתח צינור האהבה, כמו ר' חנינא שפתח שביל וצינור פרנסה ומוון שבעולם, כמו ששמעתי ממורי זלה"ה כל העולם ניוון בשביל חנינא בני דייקא, עכ"ל. ובפ' נשא דקל"א ע"ב, וזה לשונו, התלמיד חכם הוא שביל וצינור להריק השפע וכמו שאמרו חכמינו ז"ל כל העולם ניוון בשביל חנינא בני וכו', עכ"ל. וכו' עי"ש

'תהלים פרק קב (א) תפלה לעני כי יעטף ולפני יצחק (ב) יצחק שמעיה תפלתו וישועתי אליך תבוא: (ג) אל תסתיר פניך ממני ביום צר לי הטה אלי אונך ביום אקרא מתר ענני:

וראה זוהר ח"א דף קסח: רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים קב א) תפלה לעני כי יעטף ולפני יהוה ישפוך שיחו, האי קרא אוקמוה בכמה אתר, אלא דוד מלכא אמר דא כד אסתכל וחמא במלי דמסכנא, ואסתכל ביה כד הוה אויל וערק מקמי חמוי, אמר דא תפלה לעני, דא היא צלותא דבעי מסכנא קמי קב"ה, ודא צלותא דאקדימת לכל צלותהון דעלמא. כתיב הכא תפלה לעני, וכתיב התם (שם צ א) תפלה למשה איש האלהים, מה בין האי להאי, אלא דא תפלה של יד ודא תפלה של ראש, ולית לאפרשא בין האי תפלה לעני, ובין תפלה למשה איש האלהים, ותרווייהו שקילין כחד, ועל דא צלותא דעני אקדימת קמי קב"ה מכל צלותין דעלמא, בגין דכתיב (שם כב כה) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני וגו'. תא חזי תפלה לעני דא תפלה של יד, דעני אתרדבך במסכנותיה, כמאן דלית ליה מגרמיה כלום, דבר אחר, תפלה דא משה, לעני דא דוד, כי יעטף, כד אתכסיא סיהרא ואתכסי שמשא מינה, ולפני יהוה ישפוך שיחו, בגין לאתחברא בהדי שמשא. תא חזי צלותא דכל בני נשא צלותא, וצלותא דמסכנא איהי צלותא דקיימא קמיה דקב"ה, ותבר תרעין ופתחין, ועאלת לאתקבלא קמיה, דה"ד (שמות כב כו) והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני, וכתיב (שם כב) שמוע אשמע צעקתו, ולפני יהוה ישפוך שיחו, כמאן דמתרעם על דינו דקב"ה.

וזוהר ח"ב דף פו: כד מוטו (רבי יצחק ורבי חזקיה) גביה (דרשב"י) אשכחוהו דהוה יתיב ולעי באורייתא, והוה אמר (תהלים קב א) תפלה לעני כי יעטף ולפני יהוה ישפוך שיחו, כל צלותא דישאל צלותא, וצלותא דעני עלאה מכלהו, מאי טעמא משום דהאי סלקא עד כורסי יקרא דמלכא, ואתעטר ברישיה, וקודשא בריך הוא משתבח (נ"א מתעטף) בהאי צלותא, ודאי תפלה דעני תפלה אקרי. כי יעטף, עטופא דא לאו עטופא דכסו הוא, דהא לית ליה, אלא כתיב הכא כי יעטף, וכתיב התם (איכה ב יט) העטופים ברעב, ולפני יהוה ישפך שיחו, דיקבל קמי מאריה, ודא ניחא ליה קמי קודשא בריך הוא, משום דעלמא מתקיימא ביה, כד לא אשתכחו שאר קיימי עלמא בעלמא, ווי למאן דההוא מסכנא יקבל עליו למאריה, משום דמסכנא קריב למלכא יתיר מכלהו, דכתיב (שמות כב כו) והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני, ולשאר בני עלמא זמנין דשמע דלא שמע. מאי טעמא, משום דדירוריה דמלכא בהני מאני תבירי, דכתיב (ישעיה נז טז) ואת דבא ושפל רוח, וכתיב (תהלים לד יט) קרוב יהוה לנשברי לב, (שם נא יט) לב נשבר ונרכה אלהים לא תבוה, מכאן תנינן, מאן דנויף במסכנא נויף בשכינתא, דכתיב ואת דבא ושפל רוח, וכתיב (משלי כב כג) כי יהוה יריב ריבם וגו', בגין דאפוטרופא דלהון תקיפא ושלטיא על כלא, דלא אצטריך סהדי, ולא אצטריך לדיינא אחרא, ולא נטיל משכונא כשאר דיינא, ומה משכונא נטיל, נשמתין דבר נש, דכתיב וקבע את קוביעהם נפש.

^{יא} תורה קיב – ...כי הדבורים המאירים, הינו דבורי אמת כנ"ל, הם מראין לו הפתח. והינו דסים: מבין פתיים – כי הפתיים הנתונים בחשך, ולא יראו לצאת, יבינו ויראו הפתח לצאת מהחשך, כמו שכתוב (ישעיהו מ"ט ט'): לאמר לאסורים צאו, לאשר בחשך הגלו. אף צריך שיהיה האמת אמת גמור, ברור וצלול בלי שום דפי. והמשכיל המבין יש לו להתפלל כל ימיו, שיזכה פעם אחר כל ימי חייו, לדבר דבור אחד של אמת לפני ה' פראוי. ויש בזה כמה מדרגות, ומי שזוכה לבחינות אמת האמת, איז ה' אור לו, ואיז הוא מאיר בעצמו, כי נתלבש בו אור ה'.... ויעקר הפונה, שפאשר הוא משקע בתכלית התגברות החשך והקלפה, והוא פלוא ומסגר בתוך החשך אפלה, המסבבת ומקפת אותו מכל צדי צדדים בכמה סבובים רחמנא לצלן, ואין לו שום פתח ותקנה ותחבולה לצאת מתוך החשך, איז עקר עצתו – שימשיך עצמו להאמת, ויביט על האמת לאמתו, ויבקש רק האמת האמתית. וכנגד זה אין שום חשך וסבוב שיחשיך לו, כי האמת הוא השם יתברך בעצמו, והוא בחינות: ה' אורי. ובין שה' אור לו, אין שום חשך שיחשיך אותו, ובדאי יזכה לראות הפתחים לצאת מהחשך, בבחינות: פתח דבריה יאיר מבין פתיים כנ"ל, והבן היטב. והעקר – שבתפלתו ותחנתו ובקשתו, אף-על-פי שאי אפשר לו לדבר שום דבור בתפלה ותחנונים, מגדל החשך והבלבול המסבב אותו מאד מאד מכל צד, אף על פי כן, על כל פנים יראה לדבר הדבור באמת, באיזה מדרגה נמוכה שהוא. כגון למשל, שיאמר: "ה' הושיעה" באמת. אף-על-פי שאינו יכול לדבר בהתלהבות והתעוררות פראוי, אף-על-פי-כן יאמר הדבור באמת, בפי מה שהוא. ועל-ידי הדבור האמת, יזכה לראות הפתחים שבתוך החשך, ועל-ידי-זה

על זה מוהרנ"ת¹² שזוכים לזה דווקא בשעת ירידה כשיש לאדם בלבולים ומוחין דקטנות ומתוך לב נשבר אומר כל שבלבו באמת לפני ה'.

אף יש חלוקים בין הבלבולים כי בלבולים הם מוחין דקטנות בחי' תרדמה, (תרד מ"ה) הסתלקות המוחין שאז מתגבר המדמה, ואזי נדמה לאדם שהחסרון שלו הרבה יותר קשה ממה שהוא באמת, וזה בעצמו יכול להביא את האדם הכשר שאצלו הפניה תמיד אל ה' הוא כבר שכל הנקנה, לדבורי אמת מפנימיות הלב. מאידך יכול להביא מי שהוא לא כשר כל כך ליפול לעצבות וייאוש, וטענות וכעס על הנהגת ה' עמו.

וכמובא במדרש¹³ שיש תרדמה של נבואה כמו שכתוב ו'... ו'תתקדמה נפלה על אברם'. דהיינו אע"פ שנפלה על אברהם אבינו תרדמה דהיינו הסתלקות המוחין וזהו לשון תרדמה כי מ"ה גמט' אדם בחי' מוחין, אבל בתרדמה הוא יורד ממדרגתו זו אל התגברות המדמה, ורק מי שהמדמה שלו מבורר וזכה לשכל הנקנה שאין עוד מלבדו כלל, אזי דייקא בתרדמה כשיוצא ממהלכי שכל הוא מסוגל יותר להשפעת נבואה, דהיינו מחזה אלקים.

ויש תרדמה של שטות כמו שכתוב כי נסך ה' עליכם רוח תרדמה וכו'. דהיינו לעומת הנבואה שגם היא הסתלקות הדעת, והאדם נעשה כנוס תוך עצמו¹⁴ ולא רואה את חבריו אלא דבוק בו ית'. לעומת זה התרדמה של שטות דהיינו שמרוב בלבול הדעת האדם כנוס בתוך צערו וחסרונו בעצבות וייאוש, כי לא רואה שום פתח ישועה. או להפך שרץ לעשות כל מיני השתדלות יותר מדאי, ומוצא לו כל מיני מושיעים של שוא, כמו רוב ממון או דקטור או יועץ פסיכולוגי או פיננסי וכיו"ב ורץ לאסוף ממון לשלם להם ולהיות בטוח מכל צרה. וראה עוד תורה ס'15 שיש גם בני אדם שכלפי חוץ נראים עובדי ה' ובאמת הם ישנים את ימיהם וגם זו תרדמה של שטות כנ"ל.

¹² וזכה לצאת מחשך לאור, ולהתפלל כראוי, וכנ"ל. (ועין לעיל כל זה בהתורה "תהמות יכסימו" בסיומן ט....) **ויש בכלל דברים הנ"ל ענינים גבוהים בענין התפלה, לכל אחד לפי מדרגתו. ובענין זה נכלל ענין פוכבים ומזלות, איך נעשים בבחינת התפלה, והוא נותן שפע לכל דבר. וענין מה שאמר חכמינו זכרונם בברכה (בר פ' י): אין לך כל עשב שאין לו פוכב וכו', כי הוא משפיע לכל בדבוריו האמתיים.**

¹³ **ראה עונג שבת עמ' תטו** – נזכרתי שאמרנו אנ"ש בשם מוהרנ"ת זצ"ל שאמר שמה שאמר רבנו ז"ל בלקוטי מוהר"ן ז"ל קמא סימן קי"ב והמשכיל המבין יש לו להתפלל כל ימיו שיזכה פעם אחד כל ימי חייו לדבר דיבור אחד של אמת לפני ה' כראוי יעיי"ש ושמעתי שהזכיה הנ"ל יוכל לזכות דייקא רק בעת הירידה. השי"ת יעזרו בזכות רבינו ז"ל לקיים כל עצת רבינו ז"ל אשר הם עצות אמתיות לעבודה".

¹⁴ **בראשית רבה** מד יט – ויהי השמש לבוא (בראשית טו, יב), רבי יהושע דסקנין בשם רבי לוי אמר תחלת מנפלה שנה, דמיך ליה ולא לעי באורייתא, דמיך ליה ולא עביד עבודה. **רב אמר שלשה תרדמות הן, תרדמת שנה, תרדמת נבואה, ותרדמת מרמיטה. תרדמת שנה (בראשית ב, כא): ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם ויישן. תרדמת נבואה:** ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם, ותרדמת מרמיטה, שנאמר (שמואל א כו, יב): ואין ראה ואין יודע ואין מקיץ כי כלם ישנים כי תרדמת ה' נפלה עליהם. **ורבנן אמרי אף תרדמה של שטות, דכתיב (ישעיה כט, י): כי נסך ה' עליכם רוח תרדמה וגו'.** רבי חנינה בר יצחק אמר שלש נובלות הן, נובלות מיתה, שנה. נובלות נבואה, חלום. נובלות העולם הבא, שבת. רבי אבין מוסיף תרתי, נובלות אורה של מעלה, גלגל חמה. נובלות חכמה של מעלה, תורה. (בראשית טו, יב):

ישעיה פרק כט – (י) כי נסך ה' עליכם רוח תרדמה וגו' פירש מצודת דוד תרדמה – להיות מבולבל כמי שהתרדמה אחזתו.

¹⁵ **בראשית פרק טו (יב) ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו:** (יג) ויאמר לאברם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה: (יד) וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול: (טו) ואתה תבוא אל אבתיך בשלום תקבר בשיבה טובה: (טז) ודור רביעי ישובו הנה כי לא שלם עון האמרי עד הנה:

רד"ק – ותרדמה נפלה, מכח הנבואה באה התרדמה כמו שאמר דניאל ובדברו עמי נרדמתי על פני ארצה (דניאל ח, יח). ואמר כי אחר התרדמה נפלה עליו אימה חשכה, וכן אמר דניאל ובבאו נבעתי (שם שם, יז) כי כן הוא דרך הנבואה פעמים, ולאברם בתחלת הנבואה לא היה לו כל זה כי בתחלה אמר לו בשורה טובה, אבל עתה כשבא לאמר לו צרת הגלות שיהיה לבניו הפיל עליו תרדמה ואימה וחשיכה גדולה רמו לו על הצרות שיהיו קשות. אימה חשיכה, כמו אימה וחשיכה, וכן שמש ירח, ראובן שמעון, והדומים להם:

¹⁶ **ראה ביאור רב סעדיה גאון שם בראשית טו יב – ואימה חשכה גדולה – זהו חזון הנבואה הנקרא מראה ונקרא תרדמה, והוא מה שנאמר באברהם כאן. והוא כנוי שכונתה בו הנבואה, והוא המצב שבו נמצא הנביא כבעגול מכוסה ואינו יודע את מצב יתר האנשים, כמו שהם לא ידעו את (ומצב נבואתו):**

¹⁷ **תורה ס' אות ו' – כי יש בני אדם שישנים את ימיהם, ואף שתרדמה להעולם שהם עובדים את השם, ועוסקים בתורה ובתפלה, אף על פי כן כל עבודתם אין להם יתרון נחת מהם, כי נשאר כל עבודתם למטה, ואין יכול להתרומם ולהתעלות למעלה. פי עקר החיות הוא השכל, כמו שכתוב (קהלת ז): החכמה תחיה את בעליה. וכשהעבודה היא עם שכל, משימין בה חיות שתוכל להתעלות, אבל כשנופל לבחינת מוחין דקטנות, בחינת שנה, אין יכול להתעלות למעלה. ויש שנפלו לבחינת שנה, על ידי תאוות ומעשים רעים. ויש שהם אנשים פזרים ויפים, רק שנפילתם הוא על ידי אכילה. כי לפעמים כשאוכל האדם מאכל שלא נתברר עדין למאכל אדם, על ידי זה נופל מחו לבחינת שנה. כי כמו שבגשמיות, יש מאכלים שמרבים שנה, ויש שממעטים שנה, כמו כן ברוחניות, יש מאכלים שלא נתבררו, שמפילין לבחינת שנה. וכשאוכל בקדשה ובטהרה, אזי הוא בחינת: לחם הפנים, כי השכל הוא הפנים, כמו שכתוב (קהלת ח'א): חכמת אדם תאיר פניו. אבל כשאין אכילתו בקדשה, אזי אובד פניו, הינו השכל, ונופל לבחינת שנה.**

כי תִּרְדָּמָה של שטות **הוא בְּלִבּוֹל הַדַּעַת** : ושטות הוא הפך הדעת וכמחז"ל אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנס בו רוח שטות. וכמו אדם שכשהוא ישן יכול לחלום שעושה מעשים שלא מעיז לעשות כשהוא ער.

עד כאן ביאור חברותא לשיחה יג

